4.

CAJETANI TACCONI

Philoſophiæ Medicinæ & Anatomes Doctoris

ATQUE IN PATRIA BONONIENSI UNIVERSITATE

LECTORIS PUBLICI

NEC NON

In Archinoſocomio Sanctæ Mariæ de Morte Chirurgiæ Profeſſoris

De raris quibuſdam Hepatis aliorumque Viſcerum affectibus Obſervationes

BONONIÆ MDCCXL.

Typis Ferdinandi Piſarri, ſub ſigno S. Antonii. *Sup. Facultate.*

3

SPECTATISSIMIS VIRIS

Archinosocomii Sanctæ Mariæ de Morte Moderatoribus

C. T. S. P.

Uæ de raris quibusdam Hepatis aliorumque Viscerum affectibus jampridem animadversa collegeram, atque in Commentariola mea conjeceram, ut ea quidem Vestro inscripta nomini in lucem ederem, MODERATORES OPTIMI, fecit magnitudo humanitatis erga me vestræ, quæ non obscuris indiciis, sed claris significationibus declaravit elucubrationi huic meæ, si vestro in nomine eamdem emitterem, præsidium favoris vestri non defuturum. Vos enim pro incredibili erga literatos homines, qui in hoc percelebri Archinosocomio Medicinæ dant operam, voluntate ac benevolentia vestra sic eorum au-

getis animos, ſtudia incenditis, conatus & facta excipitis, ut ea nequaquam abdita remanere, ſed in apertum produci ſi & ægrotantibus commodo & medentibus uſui futura ſint, non ſolum hortando Vos velle, ſed etiam monendo quaſi præcipere videamini. Hac igitur præclara ſignificatione voluntatis veſtræ excitatus conſtitui Munuſculum hujuſce meæ elucubrationis Vobis offerre, quod eſſet argumentum perennis obſervantiæ erga Vos meæ, ardoriſque ingenui, quo me inflammatum ſentio de artibus noſtris benemerendi, teſtimonium.

Quod

Uod ſæpe alias circa morborum minime vulgarium curationes occupati facere conſuevimus, ut pro munere officii, quod in tractanda adminiſtrandaque chirurgica facultate profitemur, cuncta rarioris aſpectus argumenta in ipſo noſtrarum actionum curſu nobis occurrentia ſtudioſe colligeremus, noſtraſque ſuper iis animadverſiones candide promeremus; idipſum nunc quidem inſigni valdeque raro & admirabili in fœmina noviſſime a nobis curato hepatis abſceſſu maxime admoniti pari ſtudio & candore agendum ſuſcipimus. Qua in re cum in phænomena quædam inciderimus variis non inutilium quæſtionum generibus locum concedentia, ut illa quidem ea prorſus imagine ac methodo, qua noſtris ſe ſe obtulerunt oculis exponamus, præmiſſa ejuſmodi abſceſſus deſcriptione diſtinctis primum capitibus complectemur, tum adhibitis obſervationum rationumque momentis de ſingulorum natura, et proprietatibus quid ipſi ſentiamus breviter aperiemus.

Mulier ſeptimum & viceſimum agens ætatis annum, ſubgracilis habitus, ſicciorisque temperamenti, annis ab hinc jam ſeptem de ſtomachi & præcordiorum dolore conqueri cæpit. Dolorem comitabantur refrigerationes exteriorum partium, anxietates, inquietudines, vomitus materiæ bilioſæ, a quo interdum recreabatur, interdum nihil levaminis ſentiebat. Singulis duobus, tribuſve menſibus, quandoque citius recurrebat dolor; eoque præſente ſtomachus intumeſcebat. Accedebant tremuli nervorum motus cum anorexia, ſæpiuſque crudum cum dolore ructabat. Interea viro nupta fuit. Ex filiolis quinque, quos peperit, unum abortione perdidit. Ex variis temporum intervallis recruduit morbus, ac de hyſterico affectu judicabatur a medicis. Alvus erat adſtricta, morboque ingruente de mucronatæ cartilaginis dolore querebatur ægra. Quæ in bononienſe archinoſocomium Sanctæ Mariæ de Morte, cui nos a medicis, chirurgiciſque muneribus & officiis præfecti ſumus, octavo idus quintiles pretæriti anni 1739. translata curationi noſtræ concredita fuit. Exacto jam puerperio quotidie quaſi defixus in epigaſtrica regione aderat dolor; ibique propius ad hepatis ſedem conſpicuus fieri cæpit tumor paulatim cum calore increſcens, qui ſpatio duorum menſium vehemen-

tius auctus dolebat ad tactum, repellique manibus præ duritie haud facile poterat. Febris initium capiebat a frigore, quod excipiebat calor per horas ferme viginti vage recurrens, neque umquam ex toto in apyrexiam desinens. Cum de saniosa materia in tumore conclusa & abscessum faciente indicia non obscura haberentur, scalpello quatuor fere digitos transversos supra umbilicum a dextris lineæ albæ altius adacto tumor apertus est, statimque conspecta sanies quatuor fere unciarum pondere inde erumpens cum septem calculis. Specillo primum, mox digito auriculari intra vulnus altius immisso, abscessum valde amplum & profundum agnovimus, ejusque labia dura & inæqualia; exteriorem vero ambitum mensuram quatuor fere digitorum explere. Altera die parem saniei copiam eduximus cum tribus calculis: tertia uberiorem, roseique, sive lateritii coloris æmulam, calculisque quatuor supra viginti refertam diversæ magnitudinis & figuræ: quos inter unum cæteris longe præstantem, majorisque myristicæ nucis persimilem offendimus, quem forcipe extraximus. Quarta die undecim calculos, quinta duodecim, saniei vero quantum prius abscessus reddidit. Calculus, quem majorem nucem myristicam imitari diximus, si excipiatur, alii triangularem figuram, alii pentagonam mentiebantur, varioque colore ex albido, subviridi, croceoque hic illic tincti erant. Aliqui duo, nonnulli quatuor, quidam octo, novem, quatuordecim pendebant grana. Fasciis & linamentis, quibus obducebatur vulnus, die quartadecima avulsis, colorem subluteum ac viridem inhæsisse vidimus, quem a bile profectum & quidem cystica, ex eo deduximus, quod bilem, quæ tunc inde scatere cæpit, summe amaram gustu deprehendimus. Die decima quinta eadem observabantur: acerbus tamen sensus & dolor, qui manu regioni stomachi & hepatis ad explorandum admota initio morbi plurimum augebatur, remisit. Ex quo autem bilis prodire cæpit, splenia & vincula foramini abscessus apposita, tum horis vigintiquatuor exactis soluta, quasi tinctura viridis æris suffusa deinceps virescere visa sunt. Ac de bile quidem fluente certam nobis fidem faciebat color & gustus, quam data opera colligentes, ac ponderantes quatuor interdum uncias pendere comperimus. Interim ea decedente exulavit febris. Jamque ad quadragesimam quartam diem morbus processerat, cum

alius

alius una cum bile emersit calculus ponderis granorum sex. Alvus, quæ erat adstricta, lenientibus solvebatur. In progressu ad sexagesimam usque diem bilis tantummodo circa auroram & vesperam non paulatim fluendo, sed confestim quasi saliendo elabebatur. Quinquagesima vero die stomachi dolor mane recruduit: vespere autem tria vel quatuor membranarum frustula tenuvia & lata, subcroceo colore infecta deposuit alvus cum fæcibus. Quibus exturbatis effusio bilis statim decrevit, ventris dejectiones, cæteræque vitæ functiones in naturalem statum reversæ sunt. Parva tamen remansit fistula, per quam scrupulus fere unus dilutioris & subamaræ bilis tempore unius diei emittebatur. Denique dies jam quatuor & septuaginta ab aperto tumore, octuaginta vero novem a morbi initio effluxerant, cum domum suam rediit mulier, ubi octidui spatio fistula penitus occlusa plene convaluit.

Jam vero ut ea, quæ super allata morbi historia animadversiones nostras præceteris postulare non immerito visa sunt ordine proponamus, primum argumenta tumoris & abscessus sedem in hepate evincentia proferemus. Hæc autem cum ex dolore in epigastrio juxta hepatis regionem mulierem affligente, qui & ad tactum exacerbabatur & subjectum non exiguæ magnitudinis tumorem manui offerebat & alvi stipticitate ac febre stipabatur, initio satis proderentur, ubi tamen sectione adhibita tumor apertus fuit, indeque effusa sanie tumoris & abscessus sinum specillo & auriculari digito explorare licuit, præclare innotuit tumoris locus, altius nimirum in substantia hepatis e directo & proxime ad vesicam fellis primum excitati, tum ab congesta intus materia sensim in magnum abscessum ita diducti ut ad peritonæum ipsum contingendum, urgendumque pervenerit in indicata lineæ albæ parte, ubi scilicet scalpellus intus adactus saniei exitum patefecit. Ex bile vero, utpote quæ gustui amara deinceps per vulnus diutius effluxit; itemque ex calculis ingenti numero illhac emissis, communesque cum cysticis notas sortientibus (ut ex infra dicendis constabit) indicia adhuc clariora mox dictam in hepate tumoris sedem, ejusque cum vesicula fellis conjunctionem & commercium ostendentia reluxerunt.

Materiæ vero ichorosæ & putrescentis copiæ tribuendam esse exi-

existimavimus molem valde amplam & profundam tumoris hujus ab ima & concava hepatis sede per gibbam ejusdem partem usque ad peritonæum protensi, atque intra membranosum folliculum verosimiliter conclusi. Nam id quidem tumoribus intra glandulosa cum hominum, tum animalium viscera genitis non infrequenter accidere compertum est, ut pravam scilicet eorum materiam membrana undique tumorem investiens, primis saltem temporibus, coerceat, absque ulla, vel certe cum insensibili œconomiæ animalis jactura, dum reliqua nimirum visceris moles integra & incolumis remanet. Ejusce porro membranosi folliculi testimonium tulisse videntur membranarum frustula per sedem ejecta, quamquam non eo numero ut simul unita & dimensa universum abscessus ambitum circumplecti possent. Quod ex eo fortasse contigit, quod pars earum valde attrita, vel in pus conversa inconspicua per ulcus cum pure exierit, pars vero per alvum confusa cum fæcibus.

Cœterum ne illud quidem a ratione alienum est, nempe membranarum id genus, quæ per alvum ejectæ sunt, particulas aliquas a vesicæ felleæ tunicis avulsas prodiisse, eo præsertim tempore, quo recluso cystico ductu ita egredi visæ sunt, ut eas nec ab intestinis, nec ab utero, nec ab urinaria vesica, nec a vicinis partibus, nulla quippe morborum nota affectis, nec demum a cibis, aut medicamentis progredi potuisse cognoverimus. Neque enim dubitandi locus nobis relictus est, quin prope id tempus, quo scalpello tumorem jam dictum incidimus, disrupta fellis vesicula vulnus & ulcus contraxerit ea in parte, qua hepati uniebatur, sicque per illius vulnus & calculis & bili transitus exitusque per sinum tumoris & ulcus apertus sit. Saniosæ autem abscessus materiæ vesiculam fellis imperviam fuisse, videlicet respectu cystici ductus a calculis fortasse obstructi, ejusque partis, quæ hepati opponitur, ex eo satis didicimus, quod nulla umquam in fæcibus saniei vestigia deteximus; quodque erosa & vulnerata circa fundum, vel inferiorem partem vesicula difficillime ab interitu arceri ægra potuisset.

Calculi igitur incredibili numero & varietate per abscessum primo cum sanie mixtim emissi, mox in dies cum bile diutius exclusi, deinde bilis ipsa colore, consistentia, sapore cysticam bilem redolens copiosius effusa, postremo exploratio per specillum

& au-

& auricularem digitum intra ſinum abſceſſus, educto jam pure, altius intruſum non ſemel facta, apertum quod diximus vulnus & ulcus in ſuperiore veſiculæ felleæ parte nobis fere ob oculos poſuiſſe videntur.

Ut ergo præſcriptum noſtris animadverſionibus ordinem proſequamur, nonullas obſervationes ſuper indicatis calculis, biliſque effluxu a nobis factas ſubjiciemus, ab iis quidem, quæ ad calculos referuntur, exorſi.

Calculos, quos primum cum ichoroſa materia, deinde cum bile e vulnere inflicto prodiiſſe narravimus, quamvis ex allatis ante rationibus e cyſti fellea profectos, vereque cyſticos eſſe moneremur, placuit tamen alia venari & perſequi argumenta genuinas eorum cum cyſticis notas uberius oſtendentia. Primo nonnullos eorum flammæ admovimus, vidimus autem eamdem nonnihil alere, atque inter ardendum crepitare. Secundo ex lamellis, ſive ſtratis quibuſdam ſibi mutuo ſuperpoſitis eoſdem coagmentatos fuiſſe; primam vero lamellam ex albo flavam, ſecundam viridem apparere. Tertio fere omnes in aquam projectos fundum petere. Quarto eoſdem diffractos nucleum laxioris compaginis nullius determinatæ figuræ, coloris vero ſaturatioris oſtendere, ſicque ſigna communia cum aliis calculis a Morgagno in ſuis adverſariis tertiis elegantiſſime deſcriptis, atque a nobis aliiſque in quamplurimis veſiculis felleis hominum repertis exhibere comperimus.

Noſtram quoque ſententiam confirmare viſi ſunt illi calculi, quos in pori bilarii propaginibus interdum offendimus, cum & flammæ admoti citius inflammarentur & pondus reſpective gravius exhiberent. Quod cum ab exuberantia particularum bilis ſaturatioris, aquoſis deficientibus, pendere arbitraremur, compage proinde illa laxiore eos caruiſſe cogitabamus, quam adipiſci conſueverunt, qui diutius intra cyſtim felleam commorantur.

Dum in ſcrutanda hujuſmodi calculorum natura verſabamur, quanta ſit eorum pernicies, quamque diris cruciatibus hominum vitam exerceant animo revoluentes, ſtudio aſſequendæ artis trahebamur, cujus beneficio effici poſſet, ut ii vel nuſquam concreſcerent, vel fracti & diſſoluti ab humanis viſceribus tandem pellerentur. Quo in ſtudio licet revera nihil profeciſſe

hactenus fateamur, tamen pro benefaciendi voluntate quid ultro egerimus candide aperiemus. Sed cum ea, quæ in hanc rem cæpimus experimenta neque unius generis sint, neque temporis, hic paucis ea complectemur, quæ ad hunc locum pertinent, reliqua in sequentibus prosequemur. Calculos itaque aliquot ex jam dictis accepimus, quorum unum spiritui vini dephlegmato impositum descendere observavimus ad fundum vasis, ibique invariato vini spiritu consistere quindecim dierum tempore sine ulla molis, figuræ, ponderis mutatione. Pari ratione insolutum ac impermutatum repperimus alterum, quem intra spiritum aceti aliquandiu detinuimus. Tertius vero, quem spiritui nitri infudimus, intra ipsum natando perspicuam liquoris substantiam in confusam & turbidam vertit, colorem subcroceum acquisivit, & tenerrimus evasit. Subcroceo pariter colore digitos inficere, adhibita prius levi frictione, visi sunt varii id genus calculi intra muriam tepidam saponis veneti aliquandiu detenti non sine eorum ponderis incremento. Intra alios præterea liquores injectis calculis alia tentavimus experimenta, de quibus, ut paulo ante monuimus, erit infra dicendi locus.

Jam de bile per vulnus jam dictum emissa ut sermonem ineamus, opportunum duximus periclitari quantum bilis una die ab eodem effflueret. In quem finem splenia, repagula, fascias, quæ vulneris orificio apponi debebant, lance ponderabamus, transactis deinde horis 24., explorato iterum pondere, inveniebamus priore detracto bilem, quam linamenta attraxerant, & vulnus emiserat, unciarum trium & drachmarum sex ponderi respondere. Deinceps vero sequenti artificio usi sumus. Plumbeum vas infundibuliformis figuræ rostro instructum, idest tubo recurvo, altera sui extremitate in supremam ejusdem vasis oram infixo & hiante; altera in frustulum vesicæ bubulæ marsupii instar eidem alligatum appensumque inserto, ita apponebamus ad os vulneris, ut bilis intra ipsum paulatim fluentis quatuor fere uncias spatio horarum vigintiquatuor colligeremus.

Porro hujus bilis, quam ex amaro illius sapore, aliisque supra memoratis notis cysticam esse deduximus, binas uncias & semis chymicæ analysi per ignem subjecimus. Calore interim per gradus aucto multum phlegmatis, parum olei nigri, nihil salis volatilis, saltem sensibus patens retulimus. Absoluta destillatione,

ne,

ne, refrigeratis vafis , fractaque retorta , nigram fuliginem omnis faporis expertem , ipfius parietibus circumjectam invenimus & materiam pariter nigram in retortæ fundo particulis fplendentibus. & falinis refertam. Huic fuligini unciam unam & femis ejufdem bilis (confulto a nobis fervatæ) reaffudimus, factâque totius humidi evaporatione , nigras item particulas fundo vafis inhærentes adfpeximus : portioni hujus materiæ adjunximus fales alkalicos, nullus tamen odoris halitus olfactum feriit, nec ulla coloris mutatio contigit . A fale ammoniaco fuperaffufo odor urinofus, hujus fpiritus more, emiffus eft. Spiritus etiam acidos alteri parti dictæ materiæ affudimus & magnam excitari vidimus effervefcentiam , colore eodem perfeverante. Pars altera ejufdem materiæ calcinationi expofita , more falis tartari fufa eft & in colorem albidum verfa. Lixiviatione autem facta cum aqua calida in albidum colorem mutata eft, & alba terra fundum vafis petiit. Dicta folutione per chartam emporeticam filtrata, terra quædam alba remanfit parvis quibufdam arenulis fubnigris, durifque confperfa. Coagulata denique eadem folutione radiorum folarium ope, oculis apparuit fal albus fixus figuræ inæqualis , qui fupra carbones accenfos pofitus, liquatus fuit fine ulla crepitatione, parte aliqua fixa & nigra fuperftite.

Priufquam vero phænomena reliqua fuper indicato bilis effluxu a nobis deprehenfa proferamus , confultum duximus quafdam attexere morborum hiftorias, cadaverumque fectiones, quæ ficuti ingentem nobis fecerunt ejufmodi calculorum copiam, quos ad examinandum affumpfimus, ita etiam figna præfentiam eorum in cyfti fellea oftendentia, fortaffe nondum fatis pro merito animadverfa, præbuerunt.

Menfe octobris anni 1725. helveticæ cujufdam mulieris diffectum cadaver infpeximus. Jecur duriffimum & naturali magnitudine longe amplius materiam quamdam fætidiffimam undique fere per totum difperfam continebat intra peculiares veluti capfulas conclufam. Ductus bilarii prope omnes una cum choledoco calculis referti erant, quorum duo fupra quinquaginta numeravimus, fuperficiei durioris & lævis, differentis magnitudinis , figuræ in plerifque octaedricæ, in quibufdam vero, præfertim majoribus, cuboideæ. Bile quafi heterogenea nempe diluta, fubdulci, mucofa replebatur cyftis fellea , quæ grandio-

 rem

rem pyrum æquabat, cuius intermediam tunicam occupabant glandulæ phaseoliformes, primum quidem a Malpighio nostro, deinde ab aliis, speciatim vero a Gusmano Galeazzeo cum calculis eas replentibus, in actis bononiensis scientiarum academiæ descriptæ. Mulier hæc quinquagesimum quintum agens suæ ætatis annum, temperamenti melancholici, habitus corporis gracilis, nonnullis febribus lentis, atque contumacissimis detenta paulatim icteritiæ morbo correpta fuit. In hepatis regione indicatus tumor persentiebatur ad tactum durus, at sub mucronata cartilagine, perinde ac si in ipsa sedem fixisset morbus, angi se præcipuo quodam dolore mulier asserebat. Parum, vel nihil comedebat: immanissimi vomitus a cibo aderant: spatio quatuor, vel quinque mensium, ictero permanente, ex inedia tandem mortua est.

Mense item januario anni 1726 cadaver aliud bononiensis mulieris annorum septem & quinquaginta secuimus. Illico corpus quoddam durum, lapideum, nigri coloris, superficie granulosa, magnitudine parvam avellanam nucem, sive magnum morum referens invenimus, quod ita vesiculæ felleæ ostium, sive eiusdem colli principium occludebat, ut fortasse ne guttula quidem bilis per ipsum ad communem ductum nempe choledocum facile transferri potuisset. Huius mulieris hepar substantiam durissimam nactum, tuberculis circumquaque refertum, naturalem magnitudinem valde excedebat. Ad lienem etenim protendebatur, totam ventriculi molem operiebat & ultra umbilicum exporrigebatur. In cysti autem fellea (cuius interna membrana albida, rugosa, crassa, maleque affecta erat) bilis vices gerebat materia quædam fluxilis, subalbida, sero, sive dilutiori latici similis.

Cum tunica valde aspera & simplici induta hæc mulier, vigente hyeme, nudis pedibus & tibiis incederet, a quartana febre continua prehensa fuit, cui immanissimi dolores in hypogastrica regione adiungebantur. Quinta recurrentis febris accessione, obliteratis fere arteriarum pulsibus, extincta est.

Quod vero a multo jam tempore clarissimi viri Fernellius, Riolanus & postea etiam Morgagnus observavit, nimirum calculos una cum fæcibus per sedem ejectos fuisse, id & nos ipsi observavimus anno 1724. in nobili muliere, cui medicinam facere

re

re jubebamur, quæ cum de mucronatæ cartilaginis, nec non hypochondrii dextri tensione, doloreque hepatis (quod tumore duro affectum ex tactu judicabamus) quereretur, suscitatis doloribus statim icterica evadebat. Verum elapsis quatuor, vel quinque diebus, nonnullorum forsan remediorum auxilio, liberabatur. Quod etiam aliis temporibus succedebat, dum per alvum exturbari cernebantur calculi variæ magnitudinis & figuræ, eiusdemque ferme conditionis ac ii, quos in sua retulit scripta Morgagnus, quorumque item mentionem facit David Christianus Vaiterus in actis eruditorum germaniæ (a) & Fridericus Hoffmannus (b) ubi de mercatore quodam icteritia, asthmate convulsivo, et hydrope laborante, ait, quod *post sumptum corticis sambuci medii infusum, non modo aliquoties vomuit, sed etiam per alvum aliquoties exoneratam, ultra tredecim calculos, qui erant triangulares & partim quatuor partim duodecim grana pendebant, reddidit, unde quidem malorum suorum per aliquod tempus levamen percepit.*

Prædictis affinem addimus historiam alterius mulieris annorum 63. temperamenti sanguineo biliosi, habitus corporis ad obæsum accedentis, viginti annorum cursu nephriticis doloribus per intervalla temporum obnoxiæ. Dum infantulos in lucem emittebat, ita magnis cruciatibus, doloribusque vexabatur, ut pene mori videretur. Decennium per mariti mortem vidua in curis familiaribus obeundis multum occupata a variis febribus, doloribus infimi ventris spasmodicis, lassitudinibus membrorum & artuum male habuit. Post sex mensium labores in serico opere parando conficiendoque exanthlatos, post graves animi affectus, iterum febres cum anorexia, doloribusque tum in hypogastrica regione & præsertim circa ultimas lumborum vertebras, tum in hepatis sede experta est. Permolestum dolorem patiebatur in mucronata cartilagine. Dejiciendi difficultate tenebatur, nec sine magnis cruciatibus conatibusque excrementa deponebat, fortasse ob tumorem satis durum sub pubis regione tactui occurrentem. Ajebat enim se in fæcibus emittendis insignem quempiam globulum percipere, non aliter fere ac si infantem esset paritu-

(a) *Pag. 127. observatione 92.* (b) *Lib. Consult. Sect. 3. Casu 57. de ictero diuturno.*

ritura. In hepatis regione tumor item durus, magnus, atque inæqualis non solum manibus discernebatur, sed etiam oculis apparebat, a quo multum dolebat. Icterus niger supervenit. Urinæ reddebantur virides, nigræ, cum sedimento albido puris formam præseferente. Linguæ cuticula hic, illic veluti abrasa conspiciebatur: irriti vomendi conatus aderant: aliqua abdominis intumescentia: alvus adstricta erat. Accessit vomitus materiæ nigræ, viridis, viscidiusculæ, febris adaucta est, doloresque intensiores redditi. Corporis membra absumpsit macies. Anno tandem 1735. mense martio e vita migravit.

Secto cadavere in infimo ventre materia serosa, flava & ad rubrum accedens ponderis trium circiter librarum reperta fuit. Centrum intestini recti obsederat tumor durus scirrhosus partem dextram magis respiciens magnitudine quatuor uncias, profunditate unam & dimidiam æquans. Hic tumor intestinum rectum parte sui anteriore amplectebatur, atque ita extra propriam sedem urgebat, ut dextrorsum illud flecteret, summeque coarctaret.

In concava hepatis parte tumor pariter scirrhosus cernebatur ejusdem magnitudinis pari fere ratione obtegens & amplectens vesiculam fellis. Uterque a peritonæo originem suam ducere videbatur. Sed qui in jecore radices ageret tumor, intestinum duodenum prope ipsum jecur summe adduxerat & ductum choledocum, cysticum & hepaticum valde compresserat, ut breviores longitudine naturali conspicerentur. Hepar satis amplum hic, illic tam in superficie externa, quam in internis partibus tumoribus non admodum duris scatebat. Propagines omnes pori bilarii humore nigro, viscidoque turgidæ, ac repletæ crusta quadam nigra obducebantur, quæ dum digitis trahebatur, cuticulam, figuram internam vasorum exprimentem, ostendebat.

Dum descriptus tumor cultro examinabatur e vesicula fellis sinistro in latere vulnerata, centum quadraginta quinque calculi colore, figura & magnitudine fere æquales educti sunt. Vesicula fellis naturali amplitudine duplo fere major, ea in parte, qua hepar respiciebat, stigmata quædam ferebat intrinsecus figuram basium, sive facierum calculorum, qui eidem adhæserant, repræsentantia. Calculi omnes figuram thetraedricam servabant,

vabant, ad albidum, five dilute croceum colorem accedentem & veficulam fellis totam replebant.

Cum perquirendæ horum calculorum naturæ, fubfidio nonnullorum agentium, operam pofuerimus, locus proinde admonet ea in medium afferre, quæ de illorum habitudine & affectionibus obfervavimus, quæque ut pars altera earum, quas fupra retulimus, obfervationum ad hunc locum fpectare videbantur. Calculos igitur ex præfatæ mulieris veficula fellis exemptos granorum circiter fenum pondus fingulos habere comperimus, atque ex fquammulis compofitos tenuibus, albicantibus, lucidis, argenteam matrifperlarum interiorem faciem fimulantibus, quemadmodum ex nonnullis eorum diffractis agnovimus. At circa meditullium croceo colore tinctos, parvifque globulis fplendentibufque & fubrotundis præditos, quos, dum in pulverem, digitis redigebamus, friabiles, vifcidos, refinofos, ingratumque odorem fpirantes deprehendebamus.

Intra vitrioli fpiritum horas quatuor & viginti detenti nullius effervefcentiæ, nulliufque mutationis indicia præbuerunt. A fpiritu item fulphuris, nitri, ab aqua regia, a fpiritu therebentinæ, falis armoniaci, falis communis, a rore majali deftillato, a folutione mercurii, a fpiritu vini adhibitis & affufis nihil mutati funt: fi modo nonnullam faporis in amarum & ingratum converfionem excipias. Nullam pariter mutationem paffi ab aquis five fuerint naturales & fimplices, uti puteales & pluviæ, five ex vegetabilibus deftillatæ, five adjectione tartari folubilis, falis anglici, aliufque cathartici falis in eis foluti præparatæ. Nifi quod ad ima devoluti, ubi in calidis & ebullientibus aquis parvo etiam tempore permanfiffent, emolliebantur, ut vel levi digitorum compreffione in pulverem refolverentur. Ubi vero candelæ ardentis flammulæ admoti ignem conciperent, fcintillas jaciebant ignitas, albidas & falium more crepitabant, folvebanturque inftar ceræ. Supra prunas candentes conjecti pariter liquefcebant ingratum bituminis odorem redolentes, fed tandem combufti abfumebantur, nullum terræ veftigium relinquentes, quod in variis bituminum fpeciebus relinqui folet. Igni objecti fupra laminam ferream diffluebant, deinde cogebantur a frigore. Liquati vero ad ignem, addita una vel altera olei olivarum gutta, unguenti mollioris & ductilis formam induebant.

Deftil-

Destillatio duodecim horum calculorum, quorum pondus erat unius drachmæ cum dimidio per retortam instituta fuit & igne juxta artis chimicæ methodum adaucto, in principio guttulæ phlegmatis numero paucæ apparuerunt, deinde oleum satis limpidum, sed subobscurum, odoris ingrati ea ferme ratione, qua in oleo ceræ destillationi expositæ observari solet. Hoc oleum post aliquod breve tempus nigrum evasit & una cum phlegmate ad pondus quatuor scrupulorum ascendit. Vasis frigefactis caput mortuum e retorta extractum est, quod erat nigrum, lucens, & tali rarescentia & levitate donatum, ut levissimo etiam flante aere statim more phlegmatis sanguinis humani post destillationem in auras dispergeretur. Cum descripto capite mortuo spiritus acidi & corrosivi commixti nihil mutationis attulerunt: dum vero illud supra ignem conjiciebatur, fumum aliquem emittebat fortasse, quia præcedens ignis vi caruit separandi quod remansit ratione fuliginum descendentium tempore destillationis supra materiam destillatam, ut in omnibus ferme distillationibus succedit.

Positi autem simul cum sapone calculi in vase ferreo ad ignem non tam cito liquati sunt & facta agitatione unio quædam, veluti grumulorum laxa & imperfecta emersit, quæ ostendebat corpora hæc duo haud quaquam amice consociari. Materia hæc supra prunas accensas injecta abjit in halitum & fumos, qui odorem urinosum præseferebant. Ex hisce observationibus inferri posse videtur, calculos hosce constare ex principiis sulphureis, quibus cum unitur pars aliqua nitri fixi & modica phlegmatis portio.

Studio rei medicæ colendæ & illustrandæ naturam hujusmodi calculorum paulo minutius persecuti sumus. Hanc enim licentiam nobis tribuit medica facultas, ut quodcunque consideratione non indignum occurrat, id nostro jure liceat contemplari, præsertim ubi illecebra lucrandæ ullius utilitatis nos movet.

Fructum vero utilitatis sane non exiguum in signis præsentiam calculorum id genus in ictero præmonstrantibus colligendis, adeoque in diagnosi morbi regii dum a calculis producitur elicienda, nostrarum observationum ductu consecutos esse nos remur. Nam cum sæpe icterus a calculis biliferos ductus obstruentibus enascatur, ambigua & obscura remanent calculorum signa, quotiescumque hi longius a puncto concursus hepatici ductus

ctus cum cyſtico in alterutro eorum ſedem ſortiuntur, nec omnis deſcenſum bilis ad inteſtina præpediunt. At ubi propius ad prædictum concurſus locum compulſi choledocum ſive communem ductum ſubingrediuntur calculi, tunc omni præcluſo bili exitu contumaciſſima ſequitur aurigo, in qua & albidæ fæces & in primis dolor mucronatæ cartilaginis (notante diligentiſſimo Jacobo VVepffero) & ſpaſmodica tenſio dextri lateris & totius corporis laſſitudo veluti ſpontanea, producentis cauſæ, ſcilicet calculorum ſpecialiora exhibent ſigna, quæ tamen non eadem ſunt (docente Friderico Hoffmano) (a) *ſed diverſimode comparata prout, vel ingens calculus veſicam ipſam male afficit, vel plures per ductum choledocum tranſitum moliuntur.*

Quoniam inter ea ſigna præcipuum, ut diximns, locum ſibi vindicat dolor cartilaginis mucronatæ, opportunum exiſtimavimus rationem et viam, qua ille ad eam partem pertingit, anatomia docente, proponere & explanare.

Anatome enim conſtat jecur quamplurimis noſtri corporis partibus per varia ligamenta validiſſime alligari, ligamentum vero latum membranaceum, ſuſpenſorium dictum, e magna hepatis fiſſura exurgens, cartilagini enſiformi altero ſui extremo, nempe ſuperiori (licet in aliquibus hominibus magis verſus partem dextram) appendi; hincque aliquando dextrorſum, ſæpius ſiniſtrorſum ad lineam albam, altero ſui extremo, nempe inferiori protenſum ab hepate, aliiſque ligamentis, ac ſpeciatim ab umbilicali ita expanſum contineri, ut oblongum, ac irregulare quaſi parallelogramum (peculiari etiam icone a Vanreverhoſt depictum) efformet. Qua vero parte hepati unitur verſus interiora ejus deſcendere & communi fere involucro ramos nonnullos venæ portæ, arteriæ hepaticæ, nervorum, ac ductuum bilarium circumveſtire.

Hujus ergo membranoſi & validi ligamenti ope dolorem illum ad ſternum excitari evincunt illius nexus, poſitus & ſtructura; quia cum arcte conjungatur cum biliferis tubulis & conſletur ex fibrillis diſtractilibus, elaſticis & ſenſus exquiſiti & ſuperiore ſui extremo cartilagini xyphoidi ac ſterno fortius quam alibi aſ-

 figatur,

(a) *Sect. prima Cap. VII. ubi de cauſis Morborum & quidem latentibus, recte cognoſcendis.*

figatur, propterea ejusdem fibras, quum a calculis intra biliferos canales sitis & exitum molientibus acrius percelluntur, magnopere tendi, distrahi & concuti necesse est & ea quidem in parte vehementius, ubi vis distractionis validius exercetur: nimirum in regione prædictæ cartilaginis & sterni, cui utpote robustiori termino firmius quam diafragmati, peritonæo, lineæ albæ, cæterisque partibus termini laxioris rationem habentibus, ligamentum illud adhæreſcit.

Distractionis autem vis quo major fuerit, eo acerbiorem dolorem parit, qui pro varia calculorum magnitudine, figura, motu augeri & minui manifestum est. Idque apparet in calculis renum ureteres, vesicam urinariam, urethramque permeantibus, qui glabri, molles, parvi, calculosos mitius angunt, prædurì, grandes, asperi, crudelius. Quod pariter de cysticis cum proportione dicendum est.

Qui vero propius ad finem choledochi ductus in duodenum intestinum hiantis infixi locantur calculi, ii si & acuminibus instructi & molis fuerint non exiguæ, vomitum movent, contractisque suspensorii & lati ligamenti fibris ensiformem cartilaginem nonnunquam introrsum trahunt. Quare immanes stomachi dolores inferunt, qui cum cardialgicis facile confunduntur. Quod ab Joanne Christoforo Hertio observatum legimus (a) scribente, hominem quemdam ex hydrope mortuum, tresque insignes calculos in cysti fellea gerentem, priusquam in hydropem incidisset, cardialgico dolore tam dire vexatum fuisse, ut morbi causam in ventriculo residere Medici non dubitaverint. Cardialgici vero doloris in his casibus fomes est *magna consensio ventriculi & annexi duodeni cum ipsis bilariis ductibus* ut apposite ait Hoffmanus (b) *eam maxime ob causam, partim quod ductus choledochus per duodeni membranas feratur, partim, quod dexter nervi intercostalis & paris octavi ramus, qui ventriculum adit, ramum quoque ad hepar ejusque biliferos canales mittat*. Ob magnam etiam duritiem in hepate exortam, aut in poro biliario, tumores scirrhosos nasci, contumacem icterum & ventris turbationes sequi, coctiones vitiari, totius œconomiæ animalis ordinem præverti, corpusque contabescere adnotavit Malpighius. Icte-

(a) *In actis Eruditorum Germaniæ p. 227. ob. 91.* (b) *T. 3. sect. prima Cap. V. de conscen. Part. Nervos: &c.*

Isterum ut plurimum in Ascitem converti monuit Dodonæus, qui viscera ictericorum diligentissime contemplatus jecoris partes duras lapillis ubique refertas non semel invenit. Notum enim est deficiente bilis fluxu ad intestina motum illorum peristalticum sensim minui, Chylosis opus imperfectum manere, alvum adstringi, variisque morborum & ægritudinum speciebus viam sterni.

Sed ut unde orsa est, in eodem terminetur oratio nostra, ad memoratum initio hepatis abscessum reversi postremam nostrarum animadversionum partem circa efluxum & semitas bilis exponemus.

Cum supra dixerimus bilem ex sinu aperti abscessus perspectius & uberius quartadecima morbi die exire cæpisse, quibusnam e latebris illa erumperet quærentibus nobis, variæ opinionum species occurrebant, quas inter ea cæteris verosimilior apparebat, quæ bilem intra cystim felleam per canaliculos, quos hepaticysticos nominant, derivatam, inde ob laceratam superne cystis tunicam, ductumque cysticum præclusum, tamquam e promptuario quodam, per ulcus apertum ejectam transferri declarabat.

Et de soluta quidem vesiculæ felleæ unitate fidem faciebant calculi cysticorum notis & proprietatibus affecti, qui per abscessum diutius numerosa serie egredi visi sunt ex altiore ipsius cystis pænu deprompti

Præclusum vero cysticum ductum satis superque testabatur subpallidus color alvinarum fæcum, alvusque adstricta & contumax, quæ nonnisi eiectis per sedem pelliculis illis, quarum in historia abscessus mentionem fecimus, ad liberum & naturale excernendarum fæcum officium reversa est. Indicio plane manifesto meatum cysticum ab iis pelliculis, quin etiam, ut credi par est, a calculis antea obsignatum tamdiu cysticæ bili impervium extitisse, quoad sublatis obstaculis eadem bilis ad intestina remeare posset, suâque illa amaritie & acrimonia, quam intra cystim manendo adipiscitur, ad peristalticum intestinorum motum ciendum aptissima, alvinam excretionem promovere. Cuius acredinis expers cum sit bilis fluens per hepaticum porum, utpote quæ subdulcis est, sitque etiam dilutioris substantiæ & coloris; proptere a si absque alterius bilis consortio per choledochum ductum ad duodenum progrediatur, cum præ cystica inertior sit, segnius intestina vellicat, unde & difficilius ac tardius egeruntur fæces

& co-

& colore etiam subpallido, sive dilutius flavescente tinguntur.

Ex tarda igitur difficilique ejectione fœcum decoloratarum in laborante muliere cohibitum retentumque colligebamus influxum amaræ bilis ad intestina, vitio quidem meatus cystici a calculis primum obturati, eo videlicet tempore, quo neruorum spasmis & tremoribus per intervalla recurrentibus correpta mulier querebatur de dolore cartilaginis mucronatæ, patiebaturque vomitus biliosos cum morsu ventriculi, anxietatibus præcordiorum, membrorumque perfrigerationibus conjunctos, quæ pro hysterica affectione medicis imposuerunt, cum essent symptomata a calculis intra meatum cysticum locatis & exitum quærentibus producta. Quod vel ex eo præclare innotuit, quod calculis differentium illarum magnitudinum & figurarum, quas supra innuimus, tandem per ulceris ostium extrusis, exturbatisque deinde per alvum membranaceis id genus pelliculis, quas ad eumdem cysticum ductum occupandum, sive a dilacerata vesiculæ felleæ tunica, sive ab attrito abscessus folliculo decisas, procedente morbo, convenisse deprehendimus, præternaturalis excretio bilis ex abscessu decrescere paulatim cæpit, abscessus ipse in dies magis absumi, ventrisque dejectio una cum cæteris vitæ functionibus in pristinum & naturalem statum reverti.

Cur autem suppressa naturali secretione bilis cysticæ icterica non evaserit mulier, ratio in eo sita videtur; quod scilicet clauso cystico ductu patere non desiit porus hepaticus, per quem ab hepate derivatur bilis ad intestina, in quæ proinde fluendo cautum est ne ad habitum corporis eadem redundaret & morbi regii vestigia in eadem imprimeret.

Præter hactenus dicta favere opinioni nostræ videbamus comparationem utriusque bilis inter se. Nam cum hepaticæ color dilutus sit, substantia fluidior & sapor non ingratus; contra vero cystica coloratior, densior, gustuque amara & acris sit, paremque huic se ostenderet bilis, quæ per aperti tumoris os fundebatur, idcirco sentiebamus eamdem ex vesicæ felleæ penetralibus emissam per abscessum foras prosilire.

Illud iam remanet, ut de semitis bilis, clauso osculo ductus cystici, in cystim deductæ, quid ipsi senserimus, proferamus.

Qui a glandulis tunicas vesiculæ felleæ interjectis, tamquam a fonte unico cysticæ bilis deductionem repetunt, ii cito se ambagibus

gibus liberant, nihil de aliis eiusdem fontibus & emissariis quærendis solliciti. Verum ut silentio prætereamus glandulas illas aliis officiis & usibus longe diversis inservire posse, plane obscurum est num biliferæ sint id genus glandulæ, nec iis pretermisis non adsunt alia emissaria & diverticula bili ab hepate in cystim convehendæ accommodata.

Bilis enim secreta in glandulis jecoris perpetuo cursu per ramos pori hepatici fertur in ductum choledocum indeque pro necessariis œconomiæ animalis officiis ad intestina traducitur.

In vesiculam pariter elabitur bilis trajecta per quosdam peculiares surculos, qui ab ipso poro hepatico, priusquam in choledochum abeat, transversim ducti in vesiculam fellis aperiuntur perspectius quidem ad ejusdem collum, mistoque nomine, ab insertionum terminis desumpto, ductus hepati-cystici appellantur

Hos sane ductus, quos jampridem in brutis animalibus, præcipue Bobus, quorumdam non vulgarium anatomicorum solertia detexerat, in ipso etiam homine reperiri probatæ fidei auctores nostrorum temporum, iidemque anatomicæ rei peritissimi, luculentissimis elucubrationibus & scriptis nobis testatum reliquerunt.

Ut aliquos memorem; Joannes Gothofredius Bergerus anno 1702. in libro inscripto de Natura humana (a) hæc habet. *Vel eadem* (loquitur de Bile) *prius colligitur in vesicula ex propriorum vasculorum apicibus & ductibus præsertim peculiaribus, qui vulgo cyst-hepatici, melius hepati-cystici dicuntur, quia ex vasculis Jecorariis, poroque hepatico oriundi vesiculæ committuntur, de quibus Glissonius* (b) *Bohnius* (c) *& Verheyen* (d) *legi merentur*. Fantonus in Anatomia Corporis humani Augustæ Taurinorum impressa anno 1711. (e) scribit quod *hi canaliculi duplicis sunt generis, alii enim propagines sunt ductus hepatici cuius ramificationes consociantur ramis venæ portæ; alii sunt tanquam radices vesiculæ felleæ in quam aperiuntur & bilem evomunt*. D. Garenseot (f) asserit

(a) *Cap. XIV de secretione materiæ Biliosæ in Hepate pag. nobis* 218, *&* 219. (b) *In Anat. hepat. C. XII.* (c) *L. c. Prog XVII.* (d) *L. c. Tr. XI. c. XV.* (e) *Disertatione VI. de Hepate, Liene, & Pancreate pag.* 110. (f) *In sua Splancnologia anno* 1728. *Parisiis edita*.

ferit: quod *Ces vaisseaux (hepato-cystiques) portent la bile du foye dans la vessicule du fiel. Ils sont tres manifestes dans le Boeuf, mais il est plus difficile de les trouver dans l'homme quoique lour existence y soit toujoûrs constante. Il n'y a meme pas bien du temp qù on lès y demontre & Monsieur Verdier Chirurgien jurè, demonstrateur Royal & tres-celebre anatomiste a etè le premier qui les ajt injettès a Paris & qui les ait fait voir en public.* Idipsum confirmat Solertissimus VVinslouvius (a) *Exposition Anatomique de la structure du Corps Humain*, dicens. *Le Corps de la Vessicule du côtè qù il est nichè dans le foye, y est attachè par quantitè de filets, qui s' avancent beaucoup dans la substance du foye. Parmi ces filets on trouve des conduits, qui font une communication entre les pores biliaires & la Vessicule. Il y a long temp qù ils n' ont paru que dans les animaux; mais a la fin, on les a aussi deconverts rèellement dans l' homme on les decouvre plus vers le Col de la vessicule qù ailleurs & ils sont appellès conduits Cysthepatiques, ou conduits Hepaticystiques.*

Cum ergo meatus cysticus, ut in viam redeamus, partim a calculis, partim a membranarum frustulis jam supra memoratis obstructus, toto fere tempore, quo ulcus purgabatur, aditum bili præbere non posset, id unum relinqui videbatur, ut per mox ante recitata bilifera vascula bilis commearet in cystim indeque per patulum ulceris & abscessus ostium extrinsecus resiliret.

Neque enim persuaderi potuimus illiusmodi membranulas vesicæ fellex collo præfixas, tanto temporis intervallo valvularum vicem obiisse transitum bili in cystim concedentium, regressum vero in ductum choledochum prohibentium: quoniam etsi illæ intra cystim protensæ & pendulæ basi tumoris adhæsissent, tamen ad eam partem, in quam utpote minus offendiculi præbentem & bilis & sanies & calculi urgebantur & ipsæ membranulæ urgeri debuissent, adeoque per eamdem abscessus viam extra abdomen propelli. Quod si ergo opposita ratione per alvum ex cum fæcibus depulsæ sunt, ita etiam infixas parietibus internis ductus cystici easdem fuisse dicendum est, ut omnino ab introitu in ipsum bilem tandiu arcere debuerint, donec ea vis prævaleret, quæ superatis impedimentis, eas demum disjiceret, atque in intestina detruderet. Sen-

(a) *Tom. 3. editionis Amstelodamensis pag. 373.*

Sententiæ huic nostræ firmandæ illud etiam accessit, quod quærentibus nobis num ex propaginibus pori bilarii per Jecur discurrentibus, proxime ad tumorem jam dictum erosis & reclusis, stillare in ipsum bilis & per vulnus exire potuerit, nulla adesse major causa visa est cur illis propaginibus reseratis quamplurima etiam vasa sanguifera & lymphatica copiosissime per hepar repentia simul reserari non debuissent, proindeque sanguinem & lympham bili immiscere. At ne guttulam quidem cruentam ullo tempore ulceris purgamentis adspersam notavimus: bilem vero potius subrufam & spissam, quam ex croceo virescentem & fluxilem, quemadmodum esse solet cum a lympha diluitur, nec primis temporibus, sed circa decimam quartam diem cum sanie & calculis exire cæpisse conspeximus. Præterea cum tumorem membrana circumvolutum tumorum follicularium more notaverimus, ab immediato cum bile hepatica commercio seclusum communicationem tantummodo cum cystica habuisse eo fidentius nobiscum constituimus, quo magis recluso ductu cystico & alvo ad naturale excernendi officium reversa, effluxum bilis ab ulcere paulatim deficere & tandem desinere observavimus, brevique post tempore curato abscessu & vulnere conglutinato, Mulierem convaluisse.

Quibus expositis consilium jam nostrum in rebus & factis, quæ ad medicum opus referuntur, studiosius examinandis patefecimus, quod pro munere officii quod profitemur non invite probatum iri confidimus.

Cum exarati hactenus sermones nostri typis ac prælo commissi prodituri essent in lucem, ecce miserum hominem novum argumenti genus observationi animadversionique nostræ offerentem, quod cum ad rariorum historiarum censum pertinere cognoverimus, appendicis loco subnectere & publici juris facere opportunum, nostrique instituti rationi consentaneum duximus.

Erat miser ille ex eo hominum genere, qui itinerando & peregrinando ætatem conterunt. Agebat annum sexagesimum tertium, gracili corpore & temperamento ad biliosum vergente præditus. Mense Novembri, vertentis anni, cornu vibratum a bove ictum accepit in inguine, nulla sequente partium externarum laceratione, contusione tantum & dolore aliquo remanente.

te. Cum melius habere in dies ſibi videretur, Genova diſcedens per vias & montes nivibus obſitas petiit Lauretanam Domum. Poſt ſeptem dierum iter aſpero quodam ſenſu affectus fuit formicæ in morem a ſcroto ad umbilicum repente. Hic triduo durans in magnum deinde abdominis tumorem converſus eſt, qui a flatibus cum inferne per ſedem, tum ſuperne per os erumpentibus tandem evanuit. Idibus maji apparuit tumor in inguine dextro, magnitudine ovo anſerino fere par; a quo cum vehementius doleret, chirurgum quemdam adiit æger ſolamen & opem quærens. Ex colore rubeſcente ac livido, ſimulque ex materia ad tactum intus fluitante abſceſsum arbitratus, tumorem ſcalpello chirurgus aperuit. Statim a vulnere materia fluida ſumme fætida, coloris ſubobſcuri cum impetu foras erupit. Poſtera die acceſſit febris, lumbricuſque unus albidiuſculus, ſpithamam circiter longus prodivit e vulnere: ſequentibus diebus vermes vigintiſeptem per idem vulnus eiuſdem indolis & naturæ, aliique præterea pauciore numero per vomitum rejecti ſunt. Cum dies quatuor quieviſset, ſibique ſatis recreatus videretur, Bononiam verſus iter ſuſcepit, pedibus conficiendum. Verum non multo poſt magno abdominis dolore, viriumque languore correptus cum fluxu humoris ſubcruenti e vulnere, binorumque vermium eruptione humi proſtratus, auxiliumque implorans cum gemitu, a viatoribus prætereuntibus miſeratione motis, jumento imponitur, quo vectus aliquot confecit leucas. Sed iterum jacens inter lamentationes & ſordes nonnullos tranſegit dies. Sumebat aliquid cibi. At alvus clauſa non reddebat fæces. Denique non ſine magno incommodo Bononiam ingreſſus circa nonas junias in pauperum peregrinorum hoſpitium recipitur. Inde in Noſocomium delatus, expoſitis iis, quæ circa tumorem percuſſi inguinis & tumoris inciſionem ipſi accidiſſe ſupra narravimus, regionem inguinis male affecti nobis perſpiciendam & explorandam dedit. Itaque dextro in inguine corpus quoddam productum, teres, rigidum, tumidum atque in parte ſuperiore nonnihil contortum, duos tranſverſos cum dimidio digitos latum, octo longum offendimus, quod in ſui extremitate latiorem papillam ſive glandem æmulabatur a dextris rimula ſive oſtiolo tranſverſim ducto inſtructam. Hujuſce ita contorti corporis ſpecies de inverſa ilei inteſtini portione aliqua ſuſpicionem injecit.

jecit. Vaſa illud perreptantia valde diſtenta, atroque ſanguine referta cernebantur. Lineolis quibuſdam ſive fibrillis ambiebatur. Digitorum preſſioni aliquantulum obſiſtens ad imam partem dolebat magis, fœtidumque odorem exhalabat. Abdomen manibus contrectari facile poterat. Pulſus erat ſumme debilis ac tardus, extrema corporis frigida, ſudores gelidi, ſupervenit ſingultus cum vomitu materiæ fœtidæ. Hora noctis ſecunda flaceſſens tumor ſupra femur dextrum relabi viſus eſt. Hora vero quarta ejuſem noctis æger exceſit e vita.

De cognoſcenda morbi ſede ac qualitate ſolliciti ad cadaveris ſectionem una cum doctiſſimis medicis, anatomicisque non paucis convenimus, quam in re medica & anatomica verſatiſſimus vir Petrus Tabarranni inſtituit. Diſſectis & revulſis communibus abdominis integumentis relictiſque in proprio ſitu muſculis oblique deſcendentibus ſub arcu, quem ligamentum Falopii, ſeu Popartii appellant inter poſteriorem, ſive inferiorem ex binis tendinoſis columnis (a) quibus eformatur annulus pro tranſitu vaſorum ſpermaticorum & vaſa cruralia dextri lateris ſupra deſcriptum corpus foras protruſum clare diſtincteque conſpeximus. Quod, aperto dein abdomine productionem & partem Ilei inteſtini lacerati ab eo quaſi penitus divulſam fuiſſe obſervavimus. Inteſtinum ileum cum cæteris tenuibus inteſtinis inflammatum & quaſi gangræna affectum, duarum fere ſpithamarum longitudine ab inteſtino colo vulneratum apparuit & portio illa, quæ ipſum reſpiciebat colon, octo circiter digitorum tranſverſorum menſura per vulnus abdominis foras eruperat. Nullum neque exterius circa vulnus neque interius nempe in abdomine tumoris indicium reluxit; manifeſtabatur inteſtini laceratio præciſe ſub ligamento Falopii ſuperiore in parte; inferius vero ad contactum partis ſuperioris Femoris reperiebatur portio ejuſdem inteſtini integra & incorrupta qua cum una protrahebatur pars peritonæi parumper extra abdomen extruſa. Ab eodem ileo dum manibus contrectabatur, proſiluit lumbricus ejuſdem ac ſupradeſcripti indolis & naturæ. Materiam etiam ſeroſam ſubrubri coloris, qualem ab inverſi inteſtini vulnere excerni vidimus, dimidiæ circiter libræ pondere in infimo ventre ſtagnantem invenimus.

Vide figuram 1.

Vide figuram 2.

(a) *Gallice Piliers.*

Copiam vero non exiguam humoris illius fœtidi & subobscuri, qui, narante ægro, ab inciso tumore effluxit, intra ileum intestinum conclusam deprehendimus.

Ad eliciendam speciem & ideam hujusce morbi facem nobis prætulit non tam prominens in inguine tumor & qui præfuit immanis dolor & alvus adstricta & vomitus materiæ fætidæ & fæculentæ, quam corporis extra inguen protursi continuatio cum intestino ileo ejusque incessus inter dictam tendinosam columnam & vasa cruralia juxta ossis ischii articulationem cum femore, ex quo tamquam specialiore signo miserum hunc hominem hernia crurali laborasse perspeximus; quam & infrequentius in hominibus accidere, & non adeo difficillimæ curationis, ac periculi plenam esse experientia testis est.

Interea nos haud parum suspensos habuit illa dubitatio; num scilicet a vermibus haud parum erosam & perforatam fuisse jam dictam ilei partem fateremur. Cui quidem dubitationi viam sternere videbantur vermes ipsi, utpote copiose ab intestini vulnere ejecti & ex illorum genere, qui in tenuibus intestinis hospitari consueverunt: unde suspicari non immerito licebat, eosdem intra herniam diu reconditos mansisse, tandemque putribus suis succis & morsibus intestini tunicas laxando & admordendo observatum in eo vulnus, si minus in totum, at magna tamen ex parte intulisse.

Opinioni huic momentum & pondus afferebat auctoritas Boerauvii (a) scribentis, quod *illi sugendo, movendo, vellicando, rodendo, terebrando, chylum consumendo, nervos irritant, solida vulnerant, nauseas, horrores, cardialgias, vomitus, animi deliquia, maciem, famem caninam, tumorem abdominis & talia producunt maxime flatus, subitosque tumores creant*; favere etiam huic sententiæ videbamus Teophilum Bonetum (b) asserentem a lunbricis intestinum colon in virgine quadam perforatum se vidisse: Et (c) de abscessu in inguine ab hernia suppurata cum erosione intestini ilei, purisque & excrementorum fœtidissimorum rejectione verba facientem.

Sed

(a) *In medicis Institutionibus pag.* 204. *num.* 792. *ubi de Intestinorum vermibus loquitur*. (b) *In Sepulcreto Anatomico T.* 2. *obs.* 12. *pag.* 219. (c) *Tom.* 3. *Sec.* 30. *observ.* 3.

Sed ne aliorum recensendis observationibus immoremur, illius meminisse sufficiat, quam in bononiensi nosocomio Sanctæ Mariæ de Vita, coram solertissimis, peritissimisque rerum medicarum & anatomicarum professoribus quondam habitam fuisse accepimus in defuncti cujusdam hominis cadavere, in quo intestinum ileum instar cribi pertusum a vermibus ita deprahensum fuit, ut illius foramina diametrum pennæ gallinaceæ recipiendæ parem ostenderent.

Quod si abscessum præ manibus se habere arbitratus scalpello herniam chirurgus aperuit, veniam tamen illi humaniter dandam esse aperte hortabatur nimia patrandi erroris facilitas in hac re, in qua chirurgos etiam exercitatos & celebres nonnunquam hallucinatos fuisse constat. Testatur enim Joannes Astrucius, (a) bubones venereos cum enterocele interdum confundi; docetque Laurentius Heisterus; (b) herniam cruralem inguinali minorem & rotundiorem esse, adeoque facilius cum bubonibus confundi posse: Merius vero (c) aliquando, se deceptum fuisse ingenue fatetur his verbis: *J' examinài la tameur & trouvai une fluctuation dans toutes les parties, ce qui me fit croire d' abord que c' etoit un Abscès ordinaire, & non pas un poulin*, & revera de hernia inguinali ipsum loqui, ex eadem historia & curatione satis liquet. Verum ne rebus dubiis persequendis morosius hærere videamur, aliorum iudicijs eas relinquentes, ad inversionem ilei intestini nostram breviter animadversionem convertimus cuius causam ab hernia, multoque magis a vulnere repetendam esse arbitrabamur, nam cum pars intestini ilei, quæ respiciebat colon a reliquo intestino tunc temporis trahi non posset ob implicationem jam factam cum peritonæo, herniæ saculo, tumoreque in inguine & more intestinorum tenuvium motum perystalticum, fortasse ob vulnus inversum exerceret; hæc inquam pars ubi minorem inveniebat ressistentiam eo pellenda erat, unde accedentibus incommodis itineris longioris ad eam quam diximus octo digitorum transversorum mensuram foras ex abdomine producta est.

(a) *Lib. 3. de Morbis Venereis Cap. 5. pag. 225.* (b) *In Institutionibus Chirurgicis part. 2. Sect. V. Cap. 128.* (c) *In Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Anni 1701. Observations sur les Hernie 2. obs.*

Quod si ennaratis incommodis addatur auxiliorum medicorum, chirurgicorumque inopia, facile intelligitur cur dicti intestini vulnus eo tempore ita increverit, ut ejusdem intestini ilei unitas quasi penitus soluta fuerit.

Partem intestini ilei intra colon, partemque intra ipsum ileum (secluso etiam tumore inguinis) in mortuis ex iliaco affectu interdum vidimus, videruntque multo antea Peyerus, ut in suo de glandulis tractatu legitur: Sylvius. (a) Lazarus Riverius. (b) Rene Jacques Croissant de Garengeot. (c) aliique: at ilei inversionem tantam extra abdomen porrectam, quantam in nostro casu numquam me vidisse, aut in aliorum scriptis legisse memini. Propterea prima fronte circa eamdem ancipites fuimus, incerti nimirum an relaxato peritonæo, an vermiformi appendiculæ inflatæ & extanti, an tumori alicui novissime orto corpus illud in inguine prominens adscriberemus. Nam quo minus de intestino aliquo e sua sede pulso judicaremus, prima facie obstare videbatur illa observatio, qua constat intestina dum ob vulnera, vel alia de causa herniam efficiunt, fere semper duplicia & sub forma arcus manifestari, figuramque & colorem aliter ac in morbosa ista affectione prodebatur, exhibere. Verumtamen ubi omnia ejus antecedentia & adjuncta attentius scrutati fuimus, judicium de ilei inversione absolute ferre non dubitavimus; cum præsertim signa & simptomata, quæ illiacum affectum comitari solent, explorata & comperta habuerimus.

Hic obiter notare licebit, apendiculam vermiformem præter morem in hoc subjecto longitudinem unius spithamæ præsetulisse & supra peritoneum, cui uniebatur, cursum intestini colon recta sequutam fuisse sensimque coarctatam tandem in acumen desiisse.

Cum autem signa mox dicta certam & imminentem miseri ægrotantis mortem portenderent, idcirco a conclamatæ ægritudinis curatione per fortiora chirurgiæ præsidia ineunda abstinendum esse monuerunt. Eam vero quibus in casibus, quando &

qua

(a) *In Praxi medica lib.* 1. *Cap. XV.* (b) *Centuria tertia obs.* 26. (c) *Traitè des operations de Chirurgie Tom. premier a Paris an.* 1731. *ubi de Herniis pag.* 382.

qua ratione aggredi prudenter liceat præcipere & explicare, non eſt hujus loci, cui fines dicendi præſtituti ſunt, extra quos evagari non lubet: Quare a chirurgiæ magiſtris ſtudioſos & alumnos artis chirurgicæ ea petere oportebit, quæ ad hunc locum pertinere videbuntur. Atque inter cetera notitiam ſignorum inter bubonem & herniam diſcrimen ponentium acuratius quærere, de quibus Joannem Aſtrucium in ſupra memorato libro diſerte loquutum fuiſſe reperient.

FIGU-

FIGURARUM EXPLICATIO

Figura Prima.

A A Muſculus oblique externus ſive deſcendens abdominis in parte dextera.
a a Annulus ejuſdem muſculi.
B B Inteſtini ilei inverſi & foras elapſi effigies.
b b Segmentum arcus ſive ligamenti Falopii ſub quo inteſtinum ileon inverſum eruperat.
C C Vena & Arteria cruralis.
c c Os pubis quod decuſſatim ſuperſcandunt fibrillæ externorum oblique deſcendentium muſculorum abdominis.
D Umbilicus.
d Annulus muſculi obliqui externi lævi lateris.
e e e e Vaſa ſpermatica cum appenſis teſticulis.
F Femur dextrum.
G Femur ſiniſtrum.
H Integumenta communia aliquatum reclinata.

Figura Secunda.

A A Pars inteſtini coli.
B Inteſtinum cæcum.
b b Appendicula vermiformis longius protenſa & in acumen deſinens.
C C Inteſtinum ileon.
D D Tractus inteſtini ilei inverſi & foras educti.
d d Rima ſive hiatus in eo tranſverſim ductus.
E Continuitas inteſtini ilei quaſi penitus ſoluta.

Vidit D. Paulus Philippus Premuli Clericus Regularis Sancti Pauli & in Ecclesia Metropolitana Bononiæ Pœnitentiarius, pro Eminentissimo, & Reverendissimo Domino D. Prospero Laurentio Cardinali Lambertini Archiepiscopo Bononiæ, & S. R. I. Principe.

Die 20. Junii 1740.

Ad Excellentissimum D. D. Joannem Mariam Santini, ut videat & referat pro Sancto Officio.

F. Bonaventura Maria Grossi Vicarius Generalis Sancti Officii Bononiæ.

Die 22. Junii 1740.

Jussus recognoscere librum cujus titulus est. De raris quibusdam Hepatis aliorumque Viscerum affectibus Observationes *Auctore Præclarissimo Viro Cajetano Tacconi, illum non solum attente legi, sed cum delectatione iterum legi, Chirurgicam non tantum observationem, sed & Anatomicam, ac Chimicam amplectentem; Cumque nihil aliud offenderim, nisi quod literatum hominem decet bene moratum, censeo pro mea parte, ut imprimi possit, vulgarique dummodo ne secus Reverendissimo Patri videatur ad cujus voluntatem me omnino conformo.*

Joannes *Maria Santini Philosophiæ, & Medicinæ Professor, & Sanctissimæ Inquisitionis Revisor.*

Die 22. Junii 1740.

Stante supradicta attestatione

Imprimatur

F. Bonaventura Maria Grossi Vicarius Generalis Sancti Officii Bononiæ.